

Matka rivitalojen maailmaan

Nikula, Riitta (2014). *Suomalainen rivitalo. Työväen asunnosta keskiluokan unelmaksi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Linnea Löytönen

Riitta Nikulan ”Suomalainen rivitalo – Työväenasunnosta keskiluokan unelmaksi” on kattava ja lämminhenkinen kuvaus talotyyppin synnystä ja kehityksestä 1900-luvun alusta 1960-luvulle asti. Se on myös kokeneen historioitsijan voimannäyte, jossa tieteellinen tarkkuus ja vuosien tutkimustyö yhdistyvät omakohtaisiin näkemyksiin ja havaintoihin paitsi tutkijana, myös asukkaana. Kohteensa Nikula on valinnut kokemuseräisesti ”mahdollisimman monia paikkojen koluamalla”, minkä seurauksena teoksessa on paikoin ekskursion tuntua.

Nikula ankkuroi tutkimuksensa vahvasti. Kirjan ensimmäinen kolmannes kytkee talotyyppin kehityksen puutarhakaupunkiaatteeseen, Suomen kaupungistumiseen, kaavoitukseen ja asuntopolitiikkaan. Taustoituksen ansiosta rivitalon kehityksen kontekstin voi hahmottaa myös ilman laajoja lähtötietoja. Luvut etenevät löyhän kronologisesti alkaen varhaisista esimerkeistä ja jatkuen sota-ajan ja jälleenrakentamisen kautta kiihtyvän kaupungistumiseen aikaan. Rivitalojen kirjo on esitelty kattavasti. Teollisuuspaikkakuntien työväenasunnoille ja Helsingin esikaupunkialueille on varattu omat osionsa ja eri aikakausien rakennukset saavat kontekstin, kun niitä peilataan kansainvälisiin esikuviinsa ja kulloinkin vallalla olleisiin ihanteisiin. Teoksen lopussa siirrytään käsityöstä kohti teollista rakentamista ja metsälähiöistä kohti kompaktikaupunkeja. Näin pohjustetaan rivitalon myöhempää kehitystä ja talotyyppin sittemmin räjähtänyttä suosiota.

Yksittäisten rakennusten ohella Nikula käsittelee kokonaisia asuinalueita ja niiden kaavoitusta. Merkittävimmät rivitaloarkkitehdit esitellään omissa kappaleissaan ja kirjassa käydään läpi myös Eliel Saarisen Munkkiniemi-Haaga-suunnitelman, Tapiolan ja Alvar Aallon Aerolan kaltaiset klassikot. Lisäksi kirjassa on suuri määrä vähemmän tunnettuja suunnittelijoita ja kohteita, jotka Nikulan mukaan ansaitisivat omat tutkimuksensa. Kirjan kuriositeetteihin kuuluvat myös Norjalaisen insinöörin Olav Selvaagin kehittämät edulliset ”selvaakitalot”, joita rakennettiin myös Suomeen arkkitehtikunnan nuivasta suhtautumisesta huolimatta. Nikula käsittelee myös elementtiteollisuuden kehitystä ja kuvailee, miten suomalaisia (rivi)taloja vietiin 1950-luvun loppupuolella myös ulkomaille, Saksaan ja jopa Kolumbiaan asti!

Kirjan lähteet ovat monipuolisia: Nikula viittaa erilaisiin julkaisuihin ja arkistolähteisiin, mutta on hyödyntänyt kaikenlaisia saatavissa olleita lähteitä keskusteluista ja internetsivuista aina aikalauskertomuksiin ja jopa asuntojen myynti-ilmoituksiin asti. Valtaosa kuvituksesta koostuu Nikulan itse ottamista valokuvista. Pohjapiirroksia kuvituksessa on harmillisen vähän, mutta Nikula on kuvailut huoneistoja ja niiden erityispiirteitä seikkaperäisesti, joskin paikoin luettelomaisesti.

”Suomalaisen rivitalon” kirjoitustapaa leimaa kokemukseen pohjaava ja eläytyvän impressionistinen ote, joka tuo vastapainoa raskaammille tieteellisille osuuksille. Nikula johdattaa lukijan eri aikakausien ilmapiiriin runsaiden sitaattien ja kattavan kuvailun avulla. Esimerkiksi varhaisten, saksalaisten standardisoitujen rivitalojen puutteellisesta suunnittelusta johtuneiden ongelmien raportointi on seikkaperäisyydessään mehukasta. Erityisen vahvoilla Nikula on kuitenkin kuvaillessaan oman nuoruutensa esikaupunkiympäristöä, jossa asumisen ratkaisut ovat mietittyjä, luonto lähellä ja tunnelma lämmin, vaikka naapurin monotoninen pianonsoitto saattaa hieman ärsyttää. Kaikkienensa ”Suomalainen rivitalo” on tervetullut lisä Suomen rakentamisen historian tutkimuksen kenttään. Tutkimus vakuuttaa tarpeellisuudestaan siinä määrin, että lukija ei voi olla ihmettelemättä, ettei vastaavaa teosta ollut kirjoitettu aiemmin. Kirja myös herättää innon lähteä rivitalomatkalle paitsi Suomeen, myös muualle Eurooppaan.